

Europejski Konsensus Naukowy „Badania przesiewowe słuchu, wzroku i mowy u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym”

Europejski Konsensus Naukowy nt. „Badań przesiewowych słuchu, wzroku i mowy u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym” podpisany został podczas 10. Kongresu Europejskiej Federacji Towarzystw Audiologicznych w Warszawie. Dokument ten jest jednym z najważniejszych narzędzi wzmacniających realizację Priorytetu Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej dotyczącego „Wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z zaburzeniami komunikacyjnymi”. Celem działań podjętych w ramach realizacji priorytetu jest podpisanie w końcu tego roku konkluzji Rady Unii Europejskiej zalecającej wdrażanie powszechnych badań przesiewowych słuchu, wzroku i mowy u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Europejski Konsensus Naukowy nt. badań przesiewowych słuchu wzroku i mowy u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym wyraża stanowisko europejskiego środowiska audiologów i foniatorów, terapeutów mowy oraz okulistów na temat problemu zaburzeń komunikacyjnych u dzieci rozpoczynających edukację szkolną. Dotyczy negatywnego wpływu zaburzeń słuchu, wzroku i mowy na prawidłowy rozwój intelektualny i emocjonalny dziecka a także roli, jaką odgrywa diagnostyka – najsukceszniej realizowana poprzez badania przesiewowe – oraz wczesna terapia. W gronie sygnatariuszy konsensusów znaleźli się krajowi przedstawiciele Europejskiej Federacji Towarzystw Audiologicznych, przedstawiciele Unii Europejskich Foniatorów, Komitetu Łącznikowego Terapeutów Mowy / Logopedów Unii Europejskiej, Konsultant Krajowy w dziedzinie okulistyki reprezentujący środowisko europejskich okulistów oraz inicjator zjednoczenia międzynarodowego środowiska naukowego wokół idei wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z zaburzeniami komunikacyjnymi – profesor Henryk Skarżyński, dyrektor Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu.

■ Skala i znaczenie problemu

Prawidłowe funkcjonowanie słuchu, wzroku i mowy stanowi podstawę komunikacji społecznej oraz rozwoju współczesnego społeczeństwa informacyjnego. W odniesieniu do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, zaburzenia w zakresie funkcjonowania narządów zmysłów są jedną z głównych przyczyn opóźnień w nauce, trudności w nabywaniu umiejętności językowych oraz w efektywnym komunikowaniu się z otoczeniem – w szkole i poza nią.

Badania u dzieci rozpoczynających naukę szkolną, prowadzone od wielu lat przez Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu we współpracy z jednostkami naukowymi z Polski oraz innych krajów, wykazały, że:

- co 5 dziecko ma różnego rodzaju problemy ze słuchem
- co 3 dziecko wykazuje problemy ze wzrokiem
- co 4 dziecko wykazuje zaburzenia artykulacji

Alarmujący jest fakt, że 60% rodziców dzieci, u których stwierdzono jakiś niedosłuch, nie było świadomych istnienia problemu.

Jednym z najsukceszniejszych narzędzi pozwalających na wczesne rozpoznawanie dzieci zagrożonych trudnościami w uczeniu się z powodu zaburzeń słuchu, wzroku i mowy, co umożliwiła podjęcie właściwej interwencji i terapii – najpóźniej w momencie rozpoczęcia nauki w szkole – są powszechne badania przesiewowe.

Zgromadzone doświadczenie oraz wyniki dały impuls do odniesienia tych danych do innych krajów i nawiązania międzynarodowej współpracy ze specjalistami zajmującymi się zaburzeniami słuchu, wzroku i mowy. W ciągu ostatnich kilku lat osiągnięcia Instytutu oraz wyniki i wnioski z badań prezentowane były wielokrotnie na międzynarodowych kongresach i konferencjach, budując pozycję Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu w dziedzinie wykrywania i leczenia schorzeń negatywnie wpływających na proces komunikowania się.

W 2007 roku, w Parlamencie Europejskim w Brukseli, zespół Instytutu zorganizował wystawę dokumentującą swoją pracę oraz przeprowadził cykl wykładów „Słyszę, Widzę, Mówię – postawą integracji młodego pokolenia Europy”.

Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu jest twórcą i współtwórcą urządzeń do badań przesiewowych słuchu u dzieci w różnym wieku. Od 2009 roku badania w szkołach realizowane są przy użyciu Platformy Badań Zmysłów, pierwszego w świecie zintegrowanego urządzenia do oceny uszkodzeń trzech narządów: słuchu, wzroku i mowy. Platforma może być częścią systemu informatycznego pozwalającego na zarządzanie danymi i gromadzenie ich w centralnej bazie za pomocą sieci internetowej. Platforma Badań Zmysłów zdobywa wiele wyróżnień i medali na światowych targach wynalazków i nowoczesnych technologii.

Inicjując przygotowanie projektu Europejskiego Konsensusu Naukowego nt. „Badań przesiewowych słuchu, wzroku i mowy u dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym”, Instytut przeprowadził sondaż w 27 krajach Europy. Sondaż dotyczył badań przesiewowych słuchu u dzieci w różnym wieku od noworodków po wiek przedszkolny i szkolny. Wynika z niego, że w wielu krajach Europy prowadzone są lokalnie różne działania obejmujące zasięgiem mniejsze lub większe grupy społeczne. Jednak o ile badania przesiewowe noworodków w znaczącej ilości krajów (21) są powszechne, o tyle badania dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym – już nie (tylko 8 krajów zadeklarowało, że są powszechne). Biorący udział w sondażu zwrócili uwagę na jeszcze jeden istotny problem – występowanie szumów usznych. Mogą one mieć związek z zagrożeniami cywilizacyjnymi, takimi jak hałas w szkole i na ulicy, czy nieprawidłowe (zbyt głośne) używanie np. odtwarzaczy mp3.

■ | **Problematyka przesiewowych badań słuchu podczas 10 Kongresu European Federation of Audiology Societies (EFAS)**

Na temat wspomnianych problemów wypowiedzieli się wybitni specjaliści z Europy i świata w czasie narady ekspertów i sesji specjalnej podczas 10 Kongresu EFAS, który po raz pierwszy odbył się w Polsce. Główny wykład o problemach słuchu i mowy u dzieci i młodzieży szkolnej oraz o podejmowanych dotychczas próbach badania i oceny skali tego zjawiska wygłosił prof. Adrian Davis, były dyrektor programów NHS w Wielkiej Brytanii, prezydent *Royal Free Hampstead NHS Trust* w Londynie. Prof. Davis omówił problem rozwój zaburzeń komunikacyjnych w kolejnych fazach dorastania dziecka, podkreślając konieczność wykrywania uszkodzeń i interwencji zarówno w wieku przedszkolnym, jak i szkolnym. Uznał, że możliwość wdrożenia europejskich programów przesiewowych narządów zmysłów stwarza unikalne szanse dla całego pokolenia młodych Europejczyków. Prof. Linda Luxon, prezydent Rady EFAS, profesor *University College* w Londynie, mówiła o negatywnych skutkach zaburzeń komunikacyjnych, podkreślając wagę pierwszej w historii inicjatywy badań przesiewowych o randze europejskiej. Prof. Kurt Stephan z Uniwersytetu Medycznego w Innsbrucku, prezydent-elekt Rady EFAS, przedstawił problem równych szans edukacyjnych młodzieży szkolnej z zaburzeniami komunikacyjnymi z punktu widzenia audiologa. W pełni potwierdził wagę problemu i znaczenie wczesnych programów przesiewowych narządów zmysłów. Punkt widzenia foniatorów europejskich został zilustrowany obszernym wystąpieniem prof. Antoinette am Zehnhoff-Dinnesen, prezydent europejskich i niemieckich towarzystw foniatrycznych, kierownik Kliniki Foniatrii i Audiologii Dziecięcej Uniwersytetu w Münster, Niemcy. Prof. Zehnhoff-Dinnesen potwierdziła związek zaburzeń słuchu z problemami foniatrycznymi i uznała za niezwykle ważne wdrożenie kompleksowych programów przesiewowych obejmujących wiele narządów zmysłów. Gorące wsparcie dla programów przesiewowych i uznanie dla inicjatywy Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu zgłosił prof. José Juan Barajas de Pratt, były wieloletni prezydent i członek Rady EFAS, dyrektor Kliniki Audiologii w Santa Cruz de Tenerife, Hiszpania. Stusznosc przyjętej koncepcji badań zmysłów potwierdził także prof. John D. Durrant, kierownik Katedry w *School of Health and Rehabilitation Sciences* na Uniwersytecie w Pittsburgu, USA. Stanowisko w sprawie europejskich badań przesiewowych narządów zmysłów u młodzieży szkolnej przedstawili również reprezentanci polskich środowisk naukowych. W imieniu Polskiego Towarzystwa Okulistycznego zabrał głos dr hab. Jacek P. Szafflik, dyrektor Samodzielnego Publicznego Klinicznego Szpitala Okulistycznego w Warszawie, kierownik Katedry i Kliniki Okulistyki II WL WUM. Omówił on skalę problemu wad wzroku u młodzieży szkolnej.

■ | Przesiewowe badania słuchu w Uni Europejskiej

Przyjęcie i poparcie polskiej inicjatywy naukowej w zakresie przesiewowych badań słuchu jest wyrazem uznania dla dokonań, przedsiębiorczości i skuteczności polskich działań w tym zakresie. W dniach 5–6 lipca 2011 r. na nieformalnym posiedzeniu unijnych ministrów zdrowia w Sopocie program zainicjowany przez Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu został przedstawiony przez prof. H. Skarżyńskiego i uzyskał 100% rekomendację do dalszej pracy ekipy roboczej w Brukseli w celu przygotowania konkluzji Rady Unii Europejskiej zawierającej dalsze zalecenia dla Komisji Europejskiej. Skala występowania zaburzeń słuchu, wzroku i mowy wśród dzieci w Europie oraz potrzeba wczesnej diagnostyki i interwencji będzie podkreślana w trakcie półrocznej Prezydencji Polski w Radzie Europy w ramach Priorytetu „**Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z zaburzeniami komunikacyjnymi**”. Uwaga poświęcona zostanie także zastosowaniu innowacyjnych technologii i telemedycyny w leczeniu zaburzeń komunikacyjnych oraz współpracy w ramach tworzenia europejskich centrów referencyjnych. W trosce o przyszłość młodego pokolenia Europy należy pamiętać, że prawidłowe funkcjonowanie narządów słuchu, wzroku i mowy warunkuje poprawny rozwój intelektualny i emocjonalny u dzieci, co ma ogromne znaczenie dla ich sytuacji w wieku dorosłym, nie tylko w aspekcie zdrowotnym, lecz także społecznym, zawodowym i ekonomicznym.

■ | Kontakt dla mediów:

Agnieszka Filas

tel. 602 662 672

Robert Lubański

r.lubanski@ifps.org.pl

tel. 22 356 03 89

www.ifps.org.pl